Keskusrikospoliisin lausunto hallintovaliokunnalle valtioneuvoston U-kirjelmästä 63/2026

Keskusrikospoliisi on ollut mukana Poliisihallituksen ja sisäministeriön kokouksissa, joissa on käsitelty tätä Europol-asetuksen uudistamista ja tätä kautta on tuonut esiin omia näkökohtiaan U-kirjeen luonnosteluvaiheessa. Keskusrikospoliisi pitää nyt esitettyä U-kirjettä kannatettavana ja haluaa korostaa muutamaa kirjeessä mainittua asiaa, joilla on vaikutusta keskusrikospoliisiin.

Kuten U-kirjeessä on mainittu, keskusrikospoliisi toimii Europol-asetuksen mukaisena kansallisena yksikkönä. Asetusehdotuksen 25 artiklassa on tarkoitus muuttaa kansallisten yksiköiden rakennetta ja laajentaa merkittävästi niiden roolia pääasiallisena operatiivisena yhteyspisteenä Europolin ja toimivaltaisten kansallisten viranomaisten välillä. Nyt voimassa olevaa asetukseen verrattua ehdotuksessa esitetään kansallisille yksiköille strategista koordinaatiovastuuta kaikkien kansallisten viranomaisten osalta, joiden toiminta kuuluu Europolin toimivaltaan.

Tällä hetkellä Suomessa toimivaltaisia viranomaisia ovat poliisi, tulli ja rajavartiolaitos, joiden toiminta kuuluu Europolin toimivaltaan. Suojelupoliisi on edustettuna Europolissa osana poliisia. Asetuksessa tarkoitettu kansallisen tason strateginen koordinaatiovastuu ja siihen liittyvät tehtävät koskisivat näin ollen kaikkia lainvalvontaviranomaisia yli viranomaisrajojen.

Kansallisen yksikön olisi määritettävä, koottava yhteen ja ilmoitettava Europolille mainittujen viranomaisten operatiivisen painopisteet ja voimavaroihin liittyvät tarpeet, koordinoitava kaikkien viranomaisten osallistumista strategiseen ja analyyttiseen toimintaan sekä tuettava kansallisten painopisteiden mukauttamista Europolin toimivaltaan kuuluvien rikollisuuden muotojen ehkäisyä ja torjuntaa koskeviin unionin painopisteisiin. Tämän lisäksi Europolin kansallisten yksiköiden päälliköillä olisi koordinaatiovastuu Europolin suuntaan liittyen yhteistyöhön strategisissa painopisteissä, yhteisissä operatiivisissa painopisteissä ja voimavaroihin liittyvissä tarpeissa.

Poliisissa strateginen suunnittelu on Poliisihallituksen vastuulla ja viranomaisten välistä yhteistoimintaa tehdään PTR-lain (Laki poliisin, Tullin ja Rajavartiolaitoksen yhteistoiminnasta, 687/2009) puitteissa. Nyt esitetty muutos Europolin kansallisten yksiköiden tehtäviin aiheuttaisi tarkastelutarpeen viranomaisten välisiin toimivaltasuhteisiin, mitä keskus-

rikospoliisi ei pidä kannatettavana. Keskusrikospoliisin näkemyksen mukaan jäsenvaltioiden pitää itse pystyä päättämään lainvalvontaviranomaistensa organisaatiorakenteet ja tehtävät eikä annettavilla asetuksilla tulisi ohjata niiden muodostamista.

Artiklassa 9 säädettäisiin Europolin suhteista kansallisiin ARO-toimistoihin (Asset Recovery Office). Suomessa tämä toiminto on keskusrikospoliisissa, jossa on kansallinen rikoshyötykoordinaattori. Artiklassa todetaan Europolin tekevän yhteistyötä kyseisten toimistojen kanssa.

Artiklan 2 kohdassa luotaisiin jäsenvaltiolle velvoite mahdollistaa Europolille suora ja välitön pääsy ns. konfiskaatiodirektiivin (EU) 2024/1260 6 artiklan 2 kohdassa tarkoitettuihin tietoihin siinä säädetyin edellytyksin ja siinä määrin kuin on tarpeen säädettävän asetuksen 16 artiklassa tarkoitettujen tehtävien suorittamiseksi. Näitä rekistereitä, mihin Europolilla tulisi olla suora pääsy, olisivat Suomessa mm. väestötietojärjestelmä, kiinteistötietojärjestelmä, yritys- ja yhteisötietojärjestelmä, ajoneuvorekisteri, siviili-ilma-alusrekisteri, kaupparekisteri, yhdistysrekisteri, verovelkarekisteri, liiketoimintakieltorekisteri ja pankki – ja maksutilien valvontajärjestelmä. Osa näiden rekistereiden sisältämistä tiedoista on julkista, mutta osa tiedoista on salassa pidettäviä. Tämän artiklan mukaisen pääsyn toteuttaminen kansallisesti edellyttänee lainsäädäntömuutoksia.

Keskusrikospoliisin näkemyksen mukaan jäsenvaltioiden hallitseman datan omistajuutta tulee kunnioittaa ja sen siirtämistä Europolin käyttöön tulee jäsenvaltioiden pystyä kontrolloimaan. Keskusrikospoliisi suhtautuu positiivisesti Europolin oikeuteen saada välitön ja suora pääsy julkiseen tietoon rikoshyödyn palauttamisasioissa. Kuitenkin salassa pidettävien tietojen osalta, kuten väestörekisterissä turvakieltojen perusteella salattujen, tiedonluovutukset tulisi olla kansallisessa viranomaiskontrollissa.

Samassa kohdassa toisessa kappaleessa velvoitetaan jäsenvaltiota varmistamaan, että kansallisilla ARO-toimistoilla on pääsy muihin, (EU) 2024/1260 6 artiklan 3 kohdassa rekistereihin, ja Europolilla on mahdollisuus näistä saada tietoja pyytämällä. Näiden tietojen luovuttamista voidaan kansallisesti säädellä. Tältä osin ei ole lainsäädäntömuutoksia ennakoitavissa, nämä tiedot ovat poliisin saatavissa.

Kuten U-kirjelmässä mainitaan, Europol esittää artiklassa 26 kansallisen yksikön yhteyteen perustettavaksi Europolin tukitoimisto. Tukitoimistot koostuisivat jäsenvaltion Europoliin tilapäisesti lähettämistä henkilöistä, jotka toimisivat Europolin vastuulla myöhemmin hyväksyttävien täytäntöönpanosääntöjen mukaisesti. Näitä tukitoimistoja perustellaan mahdollisuudella ottaa nopeasti Europolin tuki käyttöön kansallisissa tutkintatoimissa.

Nykyisellään Europolissa on Suomen lähettämänä kansallisia yhteyshenkilöitä, jotka pystyvät tukemaan kansallisia rikostutkintoja vastaavalla tavalla. Lisäksi Suomi on osallistunut operatiivisiin toimintaryhmiin lähettämällä edustajia näihin, joiden tehtävänä on ollut edistää kansallisia rikostutkintoja, jotka liittyvät näiden toimintaryhmien teemaan. Keskusrikospoliisi ei näe, että näillä tukitoimistoilla tuotaisiin lisäarvoa nykyiseen ja mah-

dolliset resurssilisäykset voisi osoittaa vahvennukseksi olemassa oleviin Europolin rakenteisiin. Asetusehdotuksesta ei tarkemmin selviä perustettavien tukitoimistojen lopulliset tehtävät, vastuut ja rakenne, joten tätä arvioitaneen valmistelun edetessä tarkemmin.

Lopuksi tämän artiklan 7 kohdassa esitetään EMPACT-tukiryhmän perustamista kansallisen toimiston yhteyteen muun muassa tukemalla kansallista EMPACT-koordinaattoria EMPACTin toiminnan suunnittelussa ja toteuttamisessa ja helpottamalla jäsenvaltion toimivaltaisten viranomaisten osallistumista. Suomessa näitä EMPACT-vastuita on kaikilla lainvalvontaviranomaisilla ja EMPACT-koordinointivastuu on Poliisihallituksella. Keskusrikospoliisilla on yhdellä henkilöllä osana tehtävistään koordinoida niitä EMPACT-vastuista, joista keskusrikospoliisi vastaa. Keskusrikospoliisi ei näe tarkoituksenmukaisena asetustasoilla ohjata jäsenvaltioiden EMPACT-vastuiden järjestämistä kansallisissa viranomaisrakenteissa vaan tämä vastuu ja tehtävä tulee säilyttää jäsenvaltioilla.

Robin Lardot, Keskusrikospoliisin päällikkö, poliisineuvos

Ari Määttä, Kansainväliset asiat -linjan päällikkö, rikostarkastaja

Automaattisesti päivittyvä allekirjoitusfraasi. Älä poista tätä kenttää, jos allekirjoitat asiakirjan sähköisesti.

Liitteet

Jakelu

Hallintoneuvosto

Tiedoksi